

Pháp môn Tá»nh Á»á»™ tá»jì Viá»†t Nam

Á»ng gÁ»p cá»§a ThÁ»ch NguyÁ»n Hiá»•n
22/02/2017

Pháp môn TĒnh ù tị ViÇt

Nam

* Thích Nguyên HiÁn

Ni vŪi ph-t tí tu TĒnh ù tị ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính hịnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiem tu ThiÁn quán và trì chú nh° những ph°ing pháp trả giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiên Ēnh. Không nên quá câu chÿp, nh°ng v«n dành những thÝi gian nhÿt Ēnh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hŅi, IÁ Ph-t cing là những trả duyên rÿt c§n thiçt. Ngoài ra c§n phÿi tu bŅ thí cúng d°Ýng, tñ lăi lăi tha, thñc hiÇn trín v'n Té ho±ng thÇ nguyÇn cça jì thĒa.

I. BŅi cĒnh TĒnh ù tông ViÇt Nam

Nói çn IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, h§u hçt

ng°Ýi ta ngh) ngay çn ThiÁn tông. G§n nh° ch°ng có mùt sí liÇu nào nói vÁ TĒnh ù. ViÇt Nam Ph-t giáo sí l°ác cça TT.Thích M-t ThÁ không há nói çn TĒnh ù. BŪ ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n cça NguyÁn Lang dày çn hịn 1000 trang, trong ó chĒ có ch°a §y hai trang nói vÁ ðnh h°ßng TĒnh ù giáo Ni vŪi phái ThiÁn Vô Ngôn Thông và mùt vài nh-n Ēnh §y tính chç quan.

Chính giáo s° NguyÁn Lang viçt: Sñ phŅi hăp giã ThiÁn

và TĒnh ù sau này s½ trß nên quan trính trong jò Ph-t tị ViÇt Nam (ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n, q.1, tr.204). Câu kçt hai trang nói vÁ TĒnh ù ÿy bĒ bĒ lĩng.

Ch°ng ai biçt nó quan trính nh° thç nào? Pháp môn TĒnh ù °ác truyÁn vào ViÇt Nam vào thÝi gian nào? Có sñ truyÁn thĒa không? Ph°ing pháp hành trì cing nh° sñ chĒng nghiÇm cça nó ra sao không há °ác nh-c çn. ây chĒ là sñ khan hiçm tài liÇu vŅn chĒ đñ c n bĒn vào ThiÁn UyÁn T-p Anh Á viçt sí hay ó là thiên kiçn cça ng°Ýi viçt sí bĒ óng khung bſi ThiÁn híc?

Rÿt may là trong bŪ IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam cça híc

giĒ Lê Mịnh Thát, dù không dành mùt ch°ing nào nói vÁ TĒnh ù, nh°ng vŪi thái ù khách quan phân tích sñ kiÇn qua các thÝi jì, ph§n nào giúp cho ta l°ăm l-t °ác vài yçu tñ Á tìm mŅi liên hç cça TĒnh ù giáo trong IĒch sí phát triÁn Ph-t giáo tị ViÇt Nam.

Có l§n ng°Ýi viçt °ác lên Ēnh núi Yên Tí quê h°ing cça

ThiÁn phái Trúc Lâm. TĒ Ēnh chùa Óng i xuŅng núi trong mùt sŪm §y s°ing, tôi ã chĒng kiçn cĒnh niÇm Ph-t A Di à vang cĒ núi cça hàng ngàn tín Ó lác tác lên núi tĒ Ēm khuya. Cái cĒnh mà mùt thi nhân tiÁn chiçn tĒng mô tĒ:

G-y trúc đt bà già tóc bịch

L§n l§n tràng hịt miÇng Nam Mô

(Anh Thj)

Không phÿi chĒ có bà già tóc bịch, già tr» IŪn bé l§n

l°át lên núi, vĒ i vĒa niÇm, mxi b°Ūc chân chịm vào tĒng thŪ rÁ °Ýng Tùng là miÇng nſ mùt câu A Di à Ph-t ngân dài. NguyÁn Nh°ác Pháp trong bài thj Em i chùa H°ing nŌi tiçng cing không quên nh-c çn câu Nam Mô A Di à vŅn ã thành chi tiçt không thÁ thiçu. NgŌi tr°Ūc sân chùa Hoa Yên, tôi tñ hĩ: Giáo lý TĒnh

ù A Di à ã thĒnh hành tị quê h°ing ThiÁn phái Trúc Lâm tñ bao giY mà sâu -m

çn nh° v-y? H°n không phÿi chĒ mũi vài chác n m mà phŌ c-p nh° thç. Bſi chính

Giáo s° NguyÁn Lang ã tĒng nh-n Ēnh: Sñ có m-t cça giáo lý TĒnh ù ß ViÇt Nam °ác ánh đÿu ch-m l m là vào khoĒng giã thç kç XI (S d, tr.202).

Thñc ra, t° t°ßng TĒnh ù xuÿt hiÇn ß ViÇt Nam có thÁ tr°Ūc

cĒ Trung QuŅc. Trong thÝi jì Ph-t giáo quyÁn n ng tr°Ūc thÝi Hai Bà Tr°ng (n m 43), chúng ta ã thÿy phĒng phÿt t° t°ßng TĒnh ù thÁ hiÇn qua hình Ēnh vĒ Ph-t khác vŪi Ēc Ph-t IĒch sí. çn Mâu Tí, Lý ho-c lu-n (khoĒng cuŅi thç kç II Tây IĒch), khái niÇm NiÇm Ph-t ã °ác nh-c çn nh° mùt công phu tu hành. Giai ojn hình thành Lác ù T-p kinh và Cñu Tjç Thí Dả kinh, theo híc giĒ Lê Mịnh Thát là

trong những n m 138 trã i. Ông vi: iẤm cŞn l°u ý là truyÁn 60 (cça Cñu Tj p
Thí Dã kinh NV) là v n b£n Şu tiên hiÇn biçt nh̄c tUi danh hiÇu éc Ph-t A Di
à trong IẾch sí Ph-t giáo n°Úc ta. Tín ng°áng A Di à tē ó xuýt hiÇn khá sŰm
và çn kho£ng n m 450 ã chiçm l)nh °ác mÚt vĒ thç trÍng yçu ß Trung tâm Tiên
Sj n... (Lê Mjnh Thát, LẾch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, t-p 1, NXB Thu-n Hóa, tr.109).
Nh° v-y, ß Şu thç k÷ thē V Tây IẾch, Kinh Vô L°ång Thí
và Quán Vô L°ång Thí cing ã thĒnh hành ß Giao ChÉ. NUi dung cça sáu lá th° và
cái chçt cça àm Ho±ng do sí gia Lê Mjnh Thát phân tích cho ta mÚt nh-n Ēnh rõ
ràng vÁ sñ phát triÁn cça TĒnh Ù giáo ViÇt Nam thÝi kó Şu (1). Tr°Úc khi ThiÁn
pháp cça Tó Ni a L°u Chi truyÁn çn Tiên Sj n qua Pháp HiÁn ß ó, àm Ho±ng ã
xiÁn d°jng TĒnh Ù giáo mjnh m½ qua viÇc tång Kinh Vô L°ång Thí và Kinh Th-p Lác
Quán, lòng thÁ vÁ An d°áng quNc. Trên cj sß sí liÇu có °ác, ta có thÁ tjm xem
àm Ho±ng nh° Sj tŔ cça TĒnh Ù tông ViÇt Nam (?). Rýt tiçc sau ó ta không có
mÚt chi tiçt liên hÇ nào nói vÁ sñ truyÁn thēa. Nh°ng sñ th-ng thç cça sáu lá
th° cùng £nh h°ßng cái chçt cça àm Ho±ng, ch̄c ch̄n t° t°ßng TĒnh Ù A Di à s½
còn phát triÁn sáu rŰng song song vUi ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi.

çn thç k÷ XI, chính xác là vào n m 1057, mÚt lang t°Űng
cça vua Lý Thánh Tông ã chjm kh̄c mÚt pho t°ång Ph-t A Di à b±ng á cao 2,5m
tj núi Lj n Kha, huyÇn Tiên Du, tĒnh B̄c Ninh. T°ång này hiÇn v«n còn thÝ ß
chùa Ph-t Tích, B̄c Ninh, bia á cça chùa có nói vÁ chuyÇn này. ây có thÁ là
t°ång Ph-t A Di à b±ng á lŰn nhýt ß ViÇt Nam. ThiÁn s° Không LŰ (?-1119) thuÙc
Ýi thē 9 dòng Vô Ngôn Thông cing tēng sang nhà TŰng xin Ông vÁ úc Té khí,
trong ó có mÚt t°ång Ph-t A Di à thÝ tj chùa Quónh Lâm.

Trong An Nam Té khí chÉ có mÚt pho t°ång Ph-t, ó là
t°ång Ph-t A Di à do mÚt thiÁn s° úc tjo, iÁu ó chéng tj tín ng°áng Di à
không thua kém ThiÁn tông. Sau Không LŰ là TĒnh Lĩc (1112 - 1175) Ýi thē 10
dòng Vô Ngôn Thông, ng°Ýi ã ÷c °ác pháp NiÇm Ph-t Tam muUi. S° djy: Các
ng°j! Týt c£ các ng°Ýi hlc jo lÿy tâm siēng n ng cúng d°Ýng Ph-t, không gì
khác hjn chÉ cŞu dēt °ác các nghiÇp ác. Tâm miÇng niÇm tång, tin hiÁu nghe nh-n,
ß chx v-ng v» yên l-ng, gŞn thiÇn trí thēc. Nói ra Ýi hòa nhã, nói ph£i thÝi
úng lúc, trong tâm không khiçp nh°ác... LiÁu jt ngh)a lý, xa lia ngu mê, an
trả chx bÿt Űng. Quán tÿt c£ pháp vô th°Ýng vô ngã, vô tác vô vi (ThiÁn s° ViÇt
Nam,

Thích Thanh Tē, tr.143). Nh° v-y TĒnh Lĩc là mÚt thiÁn s° nhÝ công phu niÇm Ph-t
mà hoàn thành °ác ThiÁn Ēnh. ây là sñ phŰi hãp giia ThiÁn và TĒnh Ù cça ThiÁn
phái Vô Ngôn Thông mà nguŔn gNc cça nó có thÁ xuýt phát tē V)nh Minh Diên Thí ß
Trung QuNc.

Chúng ta không biçt °ác Kinh iÁn TĒnh Ù giáo thÝi kó
này nh° thç nào (2). Nh°ng çn Ýi TrŞn, qua tác ph©m Khóa H° Lác cça TrŞn Thái
Tông (1218 - 1277), t° t°ßng vÁ niÇm Ph-t ã chín muŔi çn Ù ta có c£m t°ßng
pháp môn NiÇm Ph-t ã hoàn bĒ nh° mÚt tông phái chính yçu cça ViÇt Nam song
song vUi ThiÁn pháp.

Trong Khóa H° Lác, ngoài những chç Á c n b£n nh°
khuyēn phát tâm BŔ Á, lu-n vÁ s̄c thân và các bài v n r n giĩ ngj GiUi..., tác
ph©m còn có hai bài lu-n vÁ NiÇm Ph-t và Tía ThiÁn. Bài bàn vÁ niÇm Ph-t tuy nḡn
gjn nh°ng súc tích, bao quát toàn bŰ giáo ngh)a Tam thēa, phân tích Şy ç pháp
môn dành cho th°ång trung hj trí. Không rõ vĒ vua Şu tiên Ýi nhà TrŞn ã °ác
thí giáo tē âu mà l)j có kiçn giēi vÁ TĒnh Ù sâu s̄c nh° thç. Sau khi phân
tích ngh)a NiÇm Ph-t dành cho ba hjng c n trí, TrŞn Thái Tông viçt: Ba hjng ng°Ýi
trên, tuy nông sâu khác nhau, nh°ng tUi chx sß ÷c là mÚt. Song lNi tu theo th°ång
trí, nói thÝi dÁ, nh°ng làm l)j khó (...). LŰi tu theo hj trí, lÿy niÇm Ph-t
làm nÿc thang, chú ý ß thiÇn duyên, nguyÇn sinh sang n°Úc Ph-t, siēng n ng tinh
tÿn, tâm tính thuşn thắc, sau khi mjng chung, theo nguyÇn cça mình °ác sinh
sang n°Úc Ph-t. ã sinh sang n°Úc Ph-t rŔi, thÝi thân ó không bao giÝ mÿt.
Ng°Ýi tu hlc Ýi nay, ã °ác mang thân ng°Ýi, Áu có
ba nghiÇp, l)j ch°ng lÿy môn niÇm Ph-t Á cŞu sinh sang n°Úc Ph-t, thÝi không
thÁ °ác. Nh° muŰn niÇm Ph-t, tēc ph£i lÿy hj trí làm tr°Úc. Tj sao? Vì có chú
ý v-y. Ví nh° có ng°Ýi làm ài ba tŞng, mà không cÿt tŞng d°Ui tr°Úc, tÿt không
thÁ có °ác! (Khóa H° Lác, b£n dĒch cça HT.Thích Thanh KiÁm, 1997).

ThŞy cça vua TrŞn Thái Tông không ai khác hjn là Trúc
Lâm QuNc s°, tēc ThiÁn s° jo Viên (theo ThiÁn UyÁn T-p Anh) hay Viên Chéng
(theo tài liÇu truyÁn thēa chùa Hoa Yên). Nh° ta ã biçt, ThiÁn s° jo Viên có £nh
h°ßng rÿt lŰn çn sñ tu hlc cça TrŞn Thái Tông và có óng góp lŰn trong viÇc kiÁm
íc các bŰ Kinh lác tr°Úc khi kh̄c b£n gx Á ÿn loạt phát hành. jo Viên là Ç
tj cça HiÇn Quang, tēc TŔ thē hai cça truyÁn thŰng Yên Tí. iÁu này chéng tj

trở lại khi Trùng Nhân Tông thành lập phái Thiền Trúc Lâm thì tại núi Yên Tử, Thiền và Tịnh là song hành thể hiện qua tác phẩm của Thái Tông và nói cho cùng, thì toàn bộ Khóa h° lạc vào các khoa nghi lễ sám pháp kinh điển khuyến h° ứng thiên n-ng và Tịnh là cội rễ vua sư Ý Trùng. Đây là cơ sở khá thuyết phục để giải ý các nhà viết sử công tìm hiểu truyền thừa Tịnh là tông Việt Nam. Tuy Trung Tông (S), vẫn chế độ bất qua t° t° ứng Thiền hức, là cội nguồn của Thiền phái Trúc Lâm, cũng từng có thi kệ nói về Tịnh là:

Tâm núi Di Đà tí mỉ khu
 ông Tây Nam Bắc pháp thân chu
 Trùng không chế kiến cô luân nguy
 Sát hêi trùng trùng dị mìn thu.
 (Di Đà vẫn thức Pháp thân ta
 Nam Bắc ông Tây khắp chói là
 Trùng thu ngũ giữa trýi cao rùng
 êm l-ng trùng đ° ứng rùng chi u xa).

(Nguyễn Lang dịch)

Vào thời kỳ khai sáng Thiền phái Trúc Lâm, t ng s) cũng áp dụng pháp niệm Phật Ph-t t-phá trong những buổi lễ chúng vân t-p. Sách Thiền là Yếu lược cũng ghi lại cuộc vãn áp của Trúc Lâm vào vài về t ng trong khi lễ chúng tụng hành pháp niệm Phật Ph-t trên chính iện. Chi tiết này đã được giáo sư Nguyễn Lang nhắc đến trong phần Các khuyến h° ứng t° t° ứng trong Ph-t giáo Ý Trùng (S d, tr.457). Thế nhưng nó chế độ nh° c đ n nh° một chi tiết phải. Trong khi các tác phẩm khoa sử của Ý Trùng phần nhiều là Giáo Thiền nhất trí, nhưng không muốn nói là thiên n-ng và Giáo. Kinh h° ứng Tịnh là giáo Ý Trùng còn có thể thấy qua bài tháp Cửu Phẩm Liên Hoa do Tam Tổ Huyền Quang dựng tại chùa Ninh Phúc (tức chùa Bút Tháp). Tháp này hiện nay vẫn còn, cột đá xoay quanh một trục chính ở giữa. Đây có lẽ là biểu tượng vô giá của Tịnh là tông Việt Nam cũng dựa h° mặc. Về nghi lễ và nghi thức tụng niệm trong hai thời công phu sớm tối, ngoài các thức chú vẫn của M-t giáo, Kinh A Di Đà, thức chú vắng sinh Tịnh là, niệm Phật Ph-t, lễ Ph-t và hồi h° ứng Cốt lõi là những hành nghi kệ tụng, g s n nh° không có một bên kinh nào thuộc tụy là Thiền hức chế độ vào trong hai thời khóa tụng đ n th đ XVII, khi Thiền sư Chân Nguyên khôi phục lại truyền thống Trúc Lâm Yên Tử thì cũng là lúc mà Tịnh là giáo chiếm về trí kệ tụng trong Ph-t giáo Việt Nam. Thế Chân Nguyên đ n các danh tụng ngoài và tụng Trong suốt thế kỷ XVIII, XIX, nhiều liên hệ về Tịnh là tông có thể dễ dàng tìm thấy qua các tác phẩm các Tổ sư các loại hình văn hóa. Số kệ tụng có lẽ phần ch ý ai một công trình công phu hoàn chỉnh chế độ. Các tác phẩm văn hức luôn trong thời kỳ này nh° Cung oán ngâm khúc, Kim Vân Kiều truyện v.v... Áu mang n-ng t° t° ứng Tịnh là. Quê là không khó để tìm hiểu vì sao Tịnh là giáo thịnh hành kệ tụng rùng rã tại Việt Nam hiện nay.

II. Giáo nghĩa Tịnh là và Bồ

định Tịnh là

Tịnh là vẫn là một khái niệm rất rùng. Pháp sư Thuận cũng từng nói: Giới luật và Tịnh là, không nên tách thành tông l-p. Cũng nh° lễ sư Thái H° từng dạy: Lu-t là nền móng chung của Tam thừa, Tịnh là cái che chở chung của Tam thừa (Lu-n thuyết mội về Tịnh là và lợi ích của việc hành Thiền; bên dịch của Nguyễn Văn Phát, Trung tâm T° lý Ph-t hức Việt Nam, Hà Nội, 1991). Ng ý hức Ph-t đã xuất gia hay tại gia Áu phải hành trì giới luật. Cũng v-y, Tịnh là là một thế giới lý tưởng mà bất kể tông phái nào, dù Tiểu thừa hay lễ thừa Áu có thể tu hành Ái đ đ n. lễ sư Thuận là ng ý có t° t° ứng rất mội, cũng thừa nhận rằng dù Thiên Thai, Mật Tông, Duy Thức, Tam Lu-n cho đ n Thiền tông Áu có thể tu hành và hoằng đ° ứng Tịnh là.

Việc hoằng đ° ứng Ph-t pháp tại thế gian phải xem đúng đ hai mặt lý trí và tình cảm. Tịnh là tông có thể dung hòa chế độ hai yêu cầu này. Chỉ Tịnh là có hai nghĩa: Số thanh tịnh của chúng sinh và số thanh tịnh của thế giới. Hả tâm thanh tịnh thì chúng sinh tịnh và tùy đó tâm tịnh tức Ph-t là tịnh (Kinh Kim Cang). Nhưng Tịnh là thì có rất nhiều cõi. Các Kinh Áu đã giới thiệu chi lý y báo và chính báo các cõi Tịnh là từ nh° cõi trýi âu Suýt, lễ tñi h-u thân của Bồ tát Di Lạc cũng vậy. Rồi Tịnh là của cõi Ph-t A súc, Tịnh là của cõi Ph-t D° ác S°, kể cả Tịnh là h° ứng Bật La trong truyền thuyết của M-t giáo. Ngoài ra cũng có thể chia Tịnh là thành các cõi nh° Thọ Ứng Tịnh Quang là, Th-t báo vô ch° ứng ng ý là, Phạm thánh Ông c° là và Ph° ứng tiện hữu đ° là. Có rất nhiều

Ấu cñn bàn vÁ những khái niÇm này. Ðây tôi chÉ muÑn lu-n vÁ TËnh Û Cñc lçc ph°ing Tây cça éc Ph-t A Di à mÙt tín ng°áng hçt séc thËnh hành ß Trung QuÑc và ViÇt Nam

trong c-n và hiÇn ÿi.

Pháp môn TËnh Û cing có rñt nhiÁu cách tu hành. Ðây cing xin giÛi hçn trong pháp Trì danh niÇm Ph-t. Téc pháp môn mà các hành giË niÇm Ph-t, y theo TËnh Û tam bù kinh A Di à, Vô L°ãng Thí và Quán Vô L°ãng Thí hành trì, nguyÇn cçsü vãng sinh vÁ Cñc lçc. Đây là mÙt pháp môn mà ch° TÕ xiÁn d°ing là thù th_ng nhñt. Ng°Ýi ViÇt Nam luôn có t° t°ßng dung hòa, nên trong các thÝi khóa tăng tçj các chùa ß ViÇt Nam, tôi luôn nh-n thñy sñ kçt hãp cË ThiÁn - TËnh - M-t.

Ch³ng hçn các bài kÇ quán t°ßng là ThiÁn, các bài chú nh° L ng Nghiêm, ÿi Bi, Cát t°Ýng, Vãng sinh là khuynh h°Ûng M-t, phçn kinh chính th°Ýng là kinh Di à hay ph©m Ph Môn. Sau ó luôn có phçn trì danh niÇm Ph-t... Đây là mÙt chi tiçt hçt séc thú vË: Nçu lËch sí t° t°ßng dân tÙc là Tam óng nguyên (Thích, ÿo, Nho) thì lËch giá Ph-t giáo dân tÙc lçj cing là Tam tông nhñt trí (ThiÁn, TËnh, M-t). Nçu Thích, ÿo, Nho têng theo thÝi kó mà h°ng phçj thì ThiÁn, TËnh, M-t cing tuy theo giai oçn mà thËnh suy khác nhau. Vào thÝi kó du nh-p, Ph-t giáo ViÇt Nam nhuÑm màu s_ c quyÁn n ng, M-t giáo trß thành ph°ing tiÇn hóa ÿo hçu hiÇu. Ð thÝi ÿi h°ng thËnh cça Ph-t giáo, sông núi thanh bình, ng°Ýi ng°Ýi hít thß cái không khí sâu ĩng cça ÿ trÝi Á tìm vÁ cÙi ngun tâm théc, ThiÁn tông h°ng thËnh. Còn giai oçn hiÇn nay, chiçn tranh lan tràn thç giÛi, bÇnh dËch hoành hành, môi tr°Ýng nhiÁm Ûc..., ng°Ýi ta thích mç t°ßng vÁ mÙt thç giÛi thanh tËnh, mÙt thç giÛi an lành và TËnh Û Cñc lçc °ãc giÛi thiÇu nh° mÙt cõi lý t°ßng. Ng°Ýi ta tin t°ßng và h°Ûng vÁ, thñc ch³ng có gì là lçj.

T° t°ßng Giáo ThiÁn nhñt trí ã °ãc ThiÁn s° V)nh

Minh Diên Thí ß Trung QuÑc Á x°Ûng qua bài kÇ Té lçu giËn có thÁ nói phù hãp nhñt vÛi Ph-t tí ViÇt Nam hiÇn ÿi. Nh°ng ß Trung QuÑc tẽ x°a, sñ phân chia rçh rời ThiÁn TËnh ã khiçn cho thái Û HiÁn k- giáng tha òi lúc çn méc gay g't. TËnh Û Chân tông và Nh-t Liên tông ß Nh-t BËn cing rçj vào tình trçng này.

Riêng ß ViÇt Nam tẽ x°a, nh° trong phçn tr°Ûc ã chéng minh, cË hai ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi, Vô Ngôn Thông và cË ThiÁn phái Trúc Lâm Yên Tí Áu v-n dđng pháp môn TËnh Û. Tuy kiem tu nh°ng TËnh Û v«n °ãc xem nh° pháp môn chính yçu, phù hãp vÛi c n cçj chúng sinh Ýi mçt pháp. Tùy cçj hóa ÿo là ph°ing châm hành ÿo cça Ph-t giáo trong mli thÝi kó.

Pháp môn TËnh Û áp éng °ãc hai nhu cçsü lý trí và tình cËm, dung hÛi °ãc cË lý và sñ . Ấu áng tiçc là mÙt sñ ng°Ýi, khi °ãc hñi vÁ TËnh Û,

do Ñi phó vÛi tri théc khoa hçc nên ã khá duy lý khi giËi thích vÁ TËnh Û Cñc lçc. VÁ mÙt thç giÛi Cñc lçc nh° trong kinh A Di à j trình bày, hí cho rñng ó chÉ là ph°ing tiÇn d«n d't. Hí cho rñng Nhñt thiçt duy tâm, Tùy kó tâm tËnh...

VÁ lý thì hí có thÁ ùng, nh°ng nçu bị sñ mà chÉ theo lý, ó hoàn toàn không phËi là bn ý cça TËnh Û. MÙt sñ ng°Ýi khi nghiên cçu vÁ lËch sí hình thành kinh iÁn ÿi thëa lçj rçj vào mÙt c n bÇnh trçm kha khi cho rñng kinh A Di à không phËi do Ph-t thuyçt nên chÉ xem nh°... ph°ing tiÇn cça ÿi thëa, mÙt chỉ ph°ing tiÇn çy ý tçm bã ché không phËi ph°ing tiÇn tích cñc cça ÿi thëa. Nh° v-y, hí chÉ mÙi biçt °ãc lËch sí hình thành, xuñt hiÇn cça kinh mà không n_ m °ãc lËch sí t° t°ßng cing nh° giá trË thñc tçj cça Ph-t giáo. Sñ bình ãng cça các chúng Bồ tát, Thanh v n xuñt hiÇn trong Pháp Hoa, sñ xuñt hiÇn cça Duy Ma C-t Á dung hòa và th ng hoa sé mÇnh cça c° s) trong B Tát oàn, vË trí Th_ng Man phu nhân trong quá trình xóa bỏ thái Û phân biÇt nam nữ cing nh° sñ trang nghiêm TËnh Û thù th_ng cça Hoa Nghiêm, Di à, D°ãc S° v.v... là mÙt tiçn trình ÿçt yçu và -c s_ c cça ÿi thëa. Chúng ch³ng những không xa lia thñc tçj mà còn là phát biÁu mÙt cách chân thñc bËn hoài cça éc Ph-t vÑn ch°a thÁ nói hçt °ãc trong bÑn m°çj chín n m ng'n ngçj cça Ýi Ngài trong mÙt bÑi cËnh xã hÛi khác và không Á lçj mÙt chỉ viçt. Do ó, nçu phç nh-n TËnh Û Di à là vô tình phç nh-n cË bËn hoài cça éc Ph-t.

TËnh Û Cñc lçc là mÙt thç giÛi hiÇn thñc. Thç giÛi ó n±m trong nguyÇn lñc cça Ph-t A Di à ché không phËi ß mÙt nçj nào ó Á cho nhing thiÁn kiçn cça khoa hçc thñc nghiÇm dùng máy bay phËn lñc tìm çn Á cân ong o çm. Chëng nào cuÛc Ýi này còn kh au, sinh tí, chëng nào ng°Ýi ta còn thñy sñ kh au này là th-t thì chëng ÿy thç giÛi Cñc lçc v«n còn có th-t. Bao giÝ ng°Ýi ta không còn bË tham sân si mçn ràng buÛc, thç giÛi này là thanh tËnh và an lçc, thì chëng ÿy Cñc lçc không cçn nĩa.

Kinh A Di à °ãc hình thành ß m n Û. CËnh giÛi Cñc lçc

giúi thiÇu trong kinh là giúi thiÇu cho phù hãp vúi huyÁn híc ưn ù và nhu cÿsu cÿa con ng°Yi thÝi ỵy. Trong nh-n théc cÿa các b-c Thánh ưn ù ngày x°a, sông núi là v-t cách trß, sñ g-p ghÁnh là mÿt cân Ñi, bài b-m là nhiÁm ô và sñ nghèo khỔ là... kém ph°Úc báo. Do ó, cÿnh giúi trong Kinh A Di à b±ng ph³ng, Áu -n, thanh tÿnh, giàu có và diÁm lÇ.

Cây cÑi, iÇn °Ýng, lÿsu các, thÿt bÿo trang nghiêm...

Áu là phÿn ánh trong trung thñc °Úc mÿ cÿa tâm théc ưn ù. Thç thì tÿi sao ngày nay khi giÿng vÁ Cñc lÿc cho ph-t tí ViÇt Nam, ta lÿi không nói Tÿnh ù không có cÿnh... k't xe, Tÿnh ù không có bÇnh AIDS, chiçn tranh; môi tr°Ýng tuyÇt 1p, cñc kó sÿch s½, thanh tÿnh. Tÿi sao không giÿng r±ng Tÿnh ù không có cÿnh con cái tÑ cha m¹, trò ánh thÿy, bÿn bè lèa líc nhau. Tÿi sao lÿi không thÁ nói r±ng ß cõi ỵy Vi phong xuy ùng trên nhñng ngñn thông, ngñn d°ng liÁu, phát ra âm thanh vi vu, làm lay ùng nhñng chiçc phong linh d°úi mái thÁm cÿa nhñng chùa, viÇn n±m thÿp thoáng d°úi r-ng tre già. Nhñng dòng suÑi quanh n m mát r°ái chÿy qua nhñng s°Yn Òi cÿ xanh mÿn mßn, iÁm xuyçt b±ng nhñng luÑng hoa cÿ may ngan ngát ven bÝ... RÓi nhñng con °Ýng cát sÿch mÿn màng, nhñng lÑi sñi thân th°ng d«n vào cÕng chính iÇn. SÙm chiÁu, chúng sinh ß cõi ỵy b-n áo tràng chÿnh tá, hái nhñng bông hoa tñi thñm nhÿt dâng lên cúng d°Ýng éc Ph-t, sau ó vÁ niÇm Ph-t, niÇm Pháp, niÇm T ng...

ó là nói vÁ sñ tÿnh hóa cÿa nhân giúi, còn chúng sinh giúi cing v-y: Ýi sÑng kinh tç dÓi dào, xã húi nhân qußn thußn thiÇn, không có sñ phân biÇt chng tÚc, giàu nghèo, mÿnh yçu, không có sñ oán ghét thù Ëch. Ñi vúi thân tâm thì bình ³ng, tñ do. Tÿt cÿ nhñng khái niÇm tñ do, bình ³ng cÿa thç giúi này Áu xuÿt phát tÿ sñ chÿp ngã và ngã sß. Còn Ph-t pháp thì dña trên nÁn tÿng vô ngã và vô ngã sß Á thi thiçt Tÿnh ù. iÁu ó hoàn toàn phù hãp vúi °Úc mÿ chung cÿa nhân loÿi.

Thñc ra, thç giúi Cñc lÿc có thÁ thù thñg, viên mãn gÿp triÇu lÿn nhñng iÁu °ác diÁn ÿt trong kinh A Di à, tùy theo chính báo cÿa mxi ng°Yi mà y báo khác nhau. Nhñng iÁu tôi nói trên kia có v» nh° ùa, thñc ra có thÁ ó là y báo kém cÿi cÿa bÿn thân tôi. Chúng ta có thÁ diÁn ÿt Tÿnh ù thù thñg bao nhiêu cing °ác, miÁn cÿnh giúi ỵy không xa rÝi tÿm hiÁu biçt cÿa con ng°Yi.

Còn mÙt iÁu nĩa cing rÿt quan trñg: P ViÇt Nam, mÙt sÑ ng°Yi tri théc thì rÿi vào duy lý. SÑ còn lÿi khi tin vÁ Tÿnh ù, hÿu hçt Áu xem Tÿnh ù nh° mÙt cõi v)nh h±ng, khi ã vãng sinh vÁ ó coi nh° Ýi Ýi h°ßng phúc an nhàn. T° t°ßng này vô tình biçn Tÿnh ù thành mÙt thê thiên quÑc cÿa Thÿn giáo, giÑng nh° thiên àng cÿa Thiên Chúa giáo, nçu tin t°ßng và x°ng danh hiÇu Ngài thì s½ °ác Ngài r°Úc vÁ Cñc lÿc. Hÿ không biçt r±ng Cñc lÿc chÿ là cõi tÿm, vãng sinh vÁ s½ °ác nhñng thñg duyên nh° Ch° th°ãng thiÇn nhân câu húi nhÿt xé, trñc tiçp °ác nghe Ph-t A Di à thuyçt pháp, v.v... Tñ tánh A Di à và éc Ph-t A Di à không phÿi mÙt, không phÿi khác. Chÿp tánh bí t°Úng, chÿp t°Úng bí tánh Áu sai lÿm cÿ.

Ng°Yi tu Tÿnh ù úng ñn là ng°Yi dung húi cÿ tánh t°Úng.

Ba yçu tñ quan trñg cÿa ng°Yi tu Tÿnh ù là Tín, nguyÇn, hÿnh. Tín là tin cÿ lý l«n sñ. NguyÇn là nguyÇn tÿ nÿi tâm và hÿnh là hành cÿ chính l«n trã. Không thÁ không có ph°Úc báo mà có thÁ vãng sinh (Bÿt khÿ d) thiÁu thiÇn c n ph°Úc éc, nhân duyên ñc sinh bÿ quÑc). Vì thç, ng°Yi tu niÇm Ph-t cÿn phÿi giñ giúi nghiêm minh, bÑ thÿi cúng d°Ýng, mß rÙng tÿ tâm và an nh«n bÿt ùng.

Ph°ng tiÇn thiÇn xÿo cing là mÙt yçu tñ quan trñg giúp hành giÿ niÇm Ph-t dÁ nhÿp tâm. Khoa híc kù thu-t ngày nay phát triÁn, chúng ta có thÁ v-n dđng chúng cho nhñng ph°ng tiÇn tÿo thñg duyên niÇm Ph-t. Ch³ng hÿn nh° ß ài Loan ã chç h³n mÙt loÿi radio chÿ chuyên niÇm Ph-t vúi âm iÇu trÿm bÕng theo tiçng nhÿc. Tiçng chim, tiçng gió, tiçng suÑi cing có thÁ thâu thành b ng nhÿc nh¹ nhàng, khác vúi nhñng âm thanh x-p xing hay g't gñg cÿa Ýi th°Ýng giúp ng°Yi ta dÁ lñg lòng lÿi. Các thiçt bÿ iÇn tí, ánh sáng òn v.v... cing là nhñng ph°ng tiÇn thiÇn xÿo trã giúp hành giÿ nhÿp tâm niÇm Ph-t. Chúng ta có thÁ gãi ý cho các nhà sÿn xuÿt chç tÿo hàng loÿt các thiçt bÿ ỵy, ó cing là mÙt thê v n hóa cÿa Tÿnh ù, vô cùng cÿn thiçt.

Tóm lÿi, Ñi vúi ph-t tí tu Tÿnh ù tÿi ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính hÿnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiem tu ThiÁn quán và trì chú nh° nhñng ph°ng pháp trã giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiên Ënh. Không nên quá câu chÿp, nh°ng v«n dành nhñng thÝi gian nhÿt Ënh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hÑi, lÁ Ph-t cing là nhñng trã duyên rÿt cÿn thiçt. Ngoài ra cÿn phÿi tu bÑ thÿi cúng d°Ýng, tñ lã lã tha, thñc hiÇn trñn v¹n Té ho±ng thÇ nguyÇn cÿa ÿi thÿa. Tôi °ác xuÿt gia và tu híc tÿi trú xá H°ng Nghiêp có

thÃ nói là mÙt trú xé TËnh Ù thu\$nh nh»t nh»t ß ViÇt Nam hiÇn ÿi. Njì ó ã têng có ba vË Hòa th°ång ThiÃn Tâm, Bíu HuÇ và Bíu Lai Á x°Ûng kçt xã niÇm Ph-t. Th\$y bÕn s° cça tôi cing là ng°Ýi tích cũc xiÃn đ°ing TËnh Ù. Trong không khí sÛm hòm nghe chuông mõ ngân vang đ«n nhËp câu A Di à Ph-t, đ°Ýng nh° có mÙt nhân duyên nào mà niÃm tin cça tôi không c\$ñ phËi trËi qua óc t° biÇn viÃn vông. NiÃm tin ó có thÃ xu»t phát tẽ sãi chuxi hjt cça th\$y, b°Ûc chân cça th\$y hay trong chính âm thanh câu niÇm Ph-t cça th\$y. Tôi ôm choàng løy nó, không c\$ñ lý giËi. RÓi mxi n m, ngày gi× TÕ HuÇ ViÃn, ngày vía Ph-t A Di à hai ngày IÃ IÛn nh»t trong trú xé T ng Ni vân t-p niÇm danh hiÇu Ph-t vang c£ núi rêng, Γng t-n áy sông.

Câu A Di à quyÇn trong gió, tho£ng trong ngín cũ cành cây, ¥m trong têng hjì thß. Những tháng ngày ¥y th-t hjnh phúc, th-t thanh bình. Tôi ã ánh m»t nó ã i vào phÑ thË. Bãy giÝ, r»t nhiãu ÿo trãng tu TËnh Ù, nh° chùa Ho±ng Pháp (Hóc Môn) tÕ chéc Ph-t th»t, ng°Ýi ông £o hàng ngàn. Ng°Ýi ta h°Ûng vÃ TËnh Ù quá nhiãu khiçn lòng tôi c£m th»y nao nao, muÑn ghi lji vài suy ngh) ã xác tín niÃm tin và gãi mß vài ý kiçn, gíi là mÙt chút nhÛ ân Th\$y TÕ, đ«u nh-n Ënh vÙi vàng có thÃ làm lÇch lçc, i sai.

(1) Xem các ch°ing VIII, IX và X cça sách ã đ«n.

(2) (R»t tiçc sñ kh£o cçu cça sí gia Lê Mjnh Thát chË mÙi çn Ýi Lý, ch°a xu»t b£n t-p 3 nói vÃ các thÝi kó sau. Ngay trong thÝi kó này ông cing không ã tâm çn TËnh Ù giáo).Ã